

บทที่ 5

สรุป

คดีอาชญากรรมสงครามในประเทศไทย แม้ว่าปัจจัยเบื้องต้นที่นำมาสู่การดำเนินคดีจะเป็นเรื่องของการเมืองระหว่างประเทศ กล่าวคือภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ ฝ่ายสัมพันธมิตรโดยเฉพาะอังกฤษ ได้เรียกร้องให้การลงโทษบรรดาคนไทยโดยเฉพาะอดีตผู้นำรัฐบาลไทยที่ประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา ในฐานะอาชญากรรมสงคราม ทำนองเดียวกับที่ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ลงโทษบรรดาผู้นำฝ่ายอักษะ อย่างกรณีนูเรมเบิร์ก หรือ กรุงโตเกียว แต่ในท้ายที่สุดรัฐบาลไทยกลับเป็นผู้ดำเนินคดีอาชญากรรมสงครามเอง แทนที่จะเป็นฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นผู้ดำเนินคดี

การที่ฝ่ายสัมพันธมิตรยินยอมให้รัฐบาลไทยในขณะนั้น คือ รัฐบาล มรว. เสนีย์ ปราโมช ดำเนินคดีอาชญากรรมสงครามเอง จากการศึกษาหลักฐานที่เผยแพร่อยู่ในเวลานี้ ยังไม่อาจชี้ชัดลงไปว่า เป็นเพราะความต้องการช่วยเหลือคนไทยด้วยกันเอง หรือเป็นเพราะความสามารถในเชิงการทูตของฝ่ายไทย โดยเฉพาะบรรดาเสรีไทยในขณะนั้นหรือไม่ สันนิษฐานได้ว่า เหตุผลส่วนหนึ่งน่าจะมาจากเหตุผลของฝ่ายสัมพันธมิตรเอง โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ซึ่งเห็นว่าไทยไม่ใช่ผู้ก่อสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรโดยตรง และประเทศไทยก็เป็นเพียงประเทศเล็ก ๆ การพิจารณาคดีอาชญากรรมสงครามจึงเป็นเพียงเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่รัฐบาลไทยสามารถจัดการได้เองภายในประเทศ ทำที่นี้เห็นได้จาก สหรัฐอเมริกาเพียงถือไทยเป็นประเทศที่ถูกศัตรูยึดครองในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 และได้ให้การรับรองว่าจะเคารพเอกราชและอธิปไตยของไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกายังได้เข้าแทรกแซงการเจรจาเพื่อยุติสถานะสงครามระหว่างไทยกับอังกฤษ ยังผลให้อังกฤษต้องผ่อนปรนข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่มีต่อไทยลง และที่สำคัญก็คือ ในภายหลัง เมื่อศาลฎีกาพิพากษาคดีอาชญากรรมสงครามเป็นโมฆะ ฝ่ายสัมพันธมิตรโดยเฉพาะอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ก็ให้ความเคารพและยอมรับในคำพิพากษาของศาลยุติธรรมของไทย

อย่างไรก็ตาม การดำเนินคดีอาชญากรรมสงครามในประเทศไทย มีส่วนสัมพันธ์กับการเมืองภายในของไทยขณะนั้น ซึ่งในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488 จะได้สะท้อนให้เห็นความขัดแย้ง และการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างกลุ่มทหาร นำโดยจอมพลป. พิบูลสงคราม และกลุ่มพลเรือนและเสรีไทย ซึ่งมีอำนาจจัดตั้งรัฐบาลอยู่ในขณะนั้น ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน กลุ่มนิยมเจ้า และกลุ่มพลเรือนในคณะราษฎร นำโดยนายปรีดี พนมยงค์ ทั้ง 3 กลุ่มต่างมีบทบาทและท่าทีในการดำเนินคดีอาชญากรรมสงครามแตกต่างกันไปตามความต้องการของแต่ละกลุ่ม กล่าวคือ

กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน ต้องการให้ลงโทษอาชญากรรมสงครามอย่างรุนแรง เห็นได้จากความพยายามที่จะให้มีการจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นเพื่อลงโทษอาชญากรรมสงคราม แม้ว่าความต้องการของกลุ่มนี้จะไม่ประสบผลสำเร็จก็ตาม

กลุ่มนิยมเจ้า นำโดย มรว.เสนีย์ ปราโมช กลุ่มนี้แม้จะต้องการให้มีการลงโทษอาชญากรรมสงคราม แต่ก็ไม่รุนแรงเท่ากับกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน ดังจะเห็นได้จากมรว.เสนีย์ ปราโมช ได้ปฏิเสธที่จะให้มีการจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาคดีอาชญากรรมสงคราม ความต้องการของกลุ่มนี้ อาจเป็นเพียงต้องการที่จะทำลายชื่อเสียงและบารมีทางการเมืองของผู้นำทหาร โดยเฉพาะจอมพลป. พิบูลสงคราม

กลุ่มพลเรือนนำโดย นายปรีดี พนมยงค์ กลุ่มนี้มีท่าทีคล้ายกับกลุ่มนิยมเจ้า คือ อาจต้องการทำลายชื่อเสียงและบารมีทางการเมืองของผู้นำทหาร แต่กลุ่มนี้จะไม่ได้แสดงออกอย่างชัดเจนเท่ากับกลุ่มนิยมเจ้า โดยเฉพาะผู้นำของกลุ่มนี้คือ นายปรีดี พนมยงค์ได้วางตัวเป็นกลาง กล่าวคือมิได้มีท่าทีปกป้องจอมพลป. พิบูลสงคราม และในขณะเดียวกัน ก็มีได้แสดงท่าทีห้ามปราม เมื่อกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน ซึ่งเป็นพันธมิตรทางการเมืองของฝ่ายตน พยายามที่จะให้มีการลงโทษอาชญากรรมสงครามอย่างรุนแรง

แม้ว่าศาลฎีกาจะพิพากษาคดีอาชญากรรมสงคราม ยังผลให้จำเลยในคดีอาชญากรรมสงครามได้รับการปล่อยตัวเป็นอิสระ แต่ก็อาจกล่าวได้ว่า ผลของการดำเนินคดีอาชญากรรมสงคราม ได้ทำลายชื่อเสียงและบารมีทางการเมืองของผู้นำทหาร โดยเฉพาะจอมพลป. พิบูลสงคราม ยิ่งความสะเทือนใจมาสู่บรรดานายทหารและแม่ทัพนายกอง ซึ่งรู้สึกว่เกียรติศักดิ์ของทหารตกต่ำลง และจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทหารใช้เป็นข้ออ้างในการทำรัฐประหาร พ.ศ. 2490

นอกจากนี้ คดีอาชญากรรมสงครามยังก่อให้เกิดผลกระทบในแง่ของกฎหมาย กล่าวคือ ก่อให้เกิดผลกระทบในการร่างรัฐธรรมนูญในเวลาต่อมา เนื่องจากการที่ ศาลฎีกาพิพากษาคดีอาชญากรรมสงครามเป็นโมฆะ โดยให้เหตุผลว่า บทบัญญัติส่วนหนึ่งในพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม มีผลย้อนหลังอันขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 คำพิพากษาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการถกเถียงกันทั่วไปว่า การที่ศาลตีความรัฐธรรมนูญ อันเป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร เป็นการก้าวล่วงอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ ผลที่สุด ได้นำไปสู่การเคลื่อนไหวในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการระบอบอย่างแน่ชัดว่า ใครจะเป็นผู้ชี้ขาดว่ากฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ อันนำไปสู่การจัดตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นครั้งแรก ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 เพื่อให้ตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรกลางผู้ทำหน้าที่ชี้ขาดในประเด็นดังกล่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย